

LA ESQUELLA
DE LA
TORRATXA

PERIÒDICH SATÍRICH

HUMORÍSTICH, ILUSTRAT Y LITERARI

DONARÀ AL MENOS UNS ESQUELLOTS CADA SEMANA

10 céntims cada número per tot Espanya

Números atrassats 20 céntims

ADMINISTRACIÓ Y REDACCIÓ
LIBRERIA ESPANYOLA, RAMBLA DEL MITJ, NÚM. 20
BARCELONA

PREU DE SUSCRIPCIÓ
Fora de Barcelona, cada trimestre Espanya, 8 pessetas.
Cuba, Puerto Rico y Extranjer, 5

A LA MAR VELLA

La sal ficantse á l' aygua.

CRONICA

JA fa molt temps que l' *Ateneo barcelonés* va caure en poder dels companys de causa. Fou una de las sevas conquistas, realitzada ab medis manuyosos, en época en que, com si obehissin á un plan preconcebut, tractaren de predominar en las principals associacions de Barcelona.

De una campanya en pró de l' us de la llengua catalana en la qual se vejeren secundats ab ardor per elements diversos que no participavan de las sevas ideas polítiques, passaren á realisar la pretensió de apoderarse de la Junta Directiva, baix un peu d' exclusivisme que pugnavia ab las amplias y generosas tradicions de aquella casa.

Y ho conseguiren, valentse de medis habilidosos que'ls hi hauria envejat en Romero Robledo y 'l mateix Planas y Casals en sos bons temps de caciquisme electoral.

Ja 'ls tenim amos y senyors del *Ateneo*, y desde 'l primer moment una associació científica y literaria, de la qual, per prescripció dels seus Estatuts, n' está excluída la política, queda convertida en una sucursal activa dels organismes polítichs del catalanisme. Y l' *Ateneo* envia missatjes al rey, y fa diputats als seus presidents. Las penyas formadas avants per socis de tolas las opinions, se converteixen

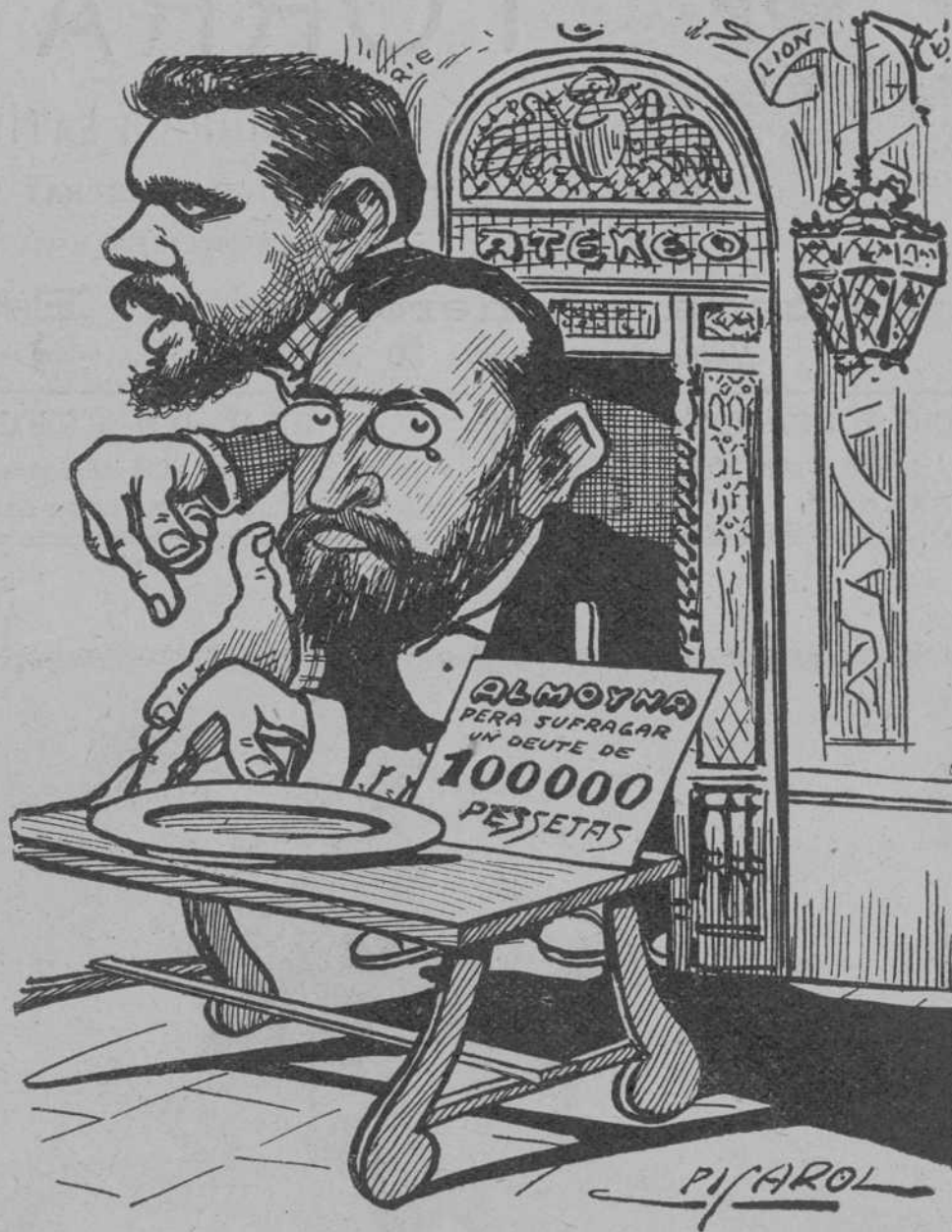
en clubs de segadors desaforats que manejan incansables, no las tisoras, la fals de la murmuració, de la xafardería y de l' atach virulent contra 'ls que com ells no pensan.

Enemichs de la discussió, acaban per anular tota reunió de seccions y tota Junta general en que pogués tractarse dels interessos de la casa ó pendre's acorts sobre la marxa de la mateixa. Al efecte se fa una reforma dels Estatuts, sense debat previ. La Junta directiva l' acorda, limitantse á sotmètrela á la decisió dels socis, reduhits á manifestar que la volen ó la rebujan per medi de un *si* ó un *no*, á secas.

No s' havia vist may una cautela més refinada, ni un desconeixement més absolut dels drets dels associats. Aixís es com una minoría conjurada per un determinat propòsit logra imposarse á una majoría

deslligadada y sense conexions, que no ha anat al *Ateneo* á fer política, y una gran part de la qual no sab sortir de la seva apatía ni per evitar que un núcleo de atrevits ne fassin, desnaturalisant la institució.

En tals condicions y ab la baixa successiva de molts elements disgustats, l' *Ateneo*, camp neutral obert á tots els homes de cultura, ha passat á ser en aquests últims anys una associació francament regionalista, un nou camp de laborantisme segador, haventne suferit considerablement la seva vida intelectual. Desde que lo principal es en aquella associació la política, las lletras, las ciencias y las arts n' han vingut á menos, com á cosa secundaria y sense importancia.

—[Una gracia de caritat per' una pobra Junta que ha de pagar una barbaritat de mils duros y no sab d' ahónt tréurels!]

Quan l' *Ateneo* era lo que may hauria hagut de deixar de ser, tenía una vida robusta y próspera. Ab l' idea de possehir casa propia, durant alguns anys s' imposá privacions, pera reunir un fondo de reserva, que á favor de una bona y previsora administració arribá á montar á la suma de més de 40,000 duros.

Avuy aquesta suma está en perill de desapareixer. La noticia de aquest perill imminent ha caygut com una bomba entre 'ls ateneistas.

Per allá á l' any 91, en Junta general, expressament convocada, l' *Ateneo* resolgué prescindir dels oferiments que l' hi havia fet l' acaudalat D. Manuel Girona pera proporcionarli edifici, ab lo qual recobrá la plena

disposició del seu peculi per' invertir-lo en la forma que tingués per més convenient. Aquest acort sigué adoptat—com acabém de dir—en Junta general. Era l' *Ateneo* en massa que disposava de lo seu. Ningú podia posar en dupta le seva personalitat, ni 'l seu dret. Si 'ls Estatuts no previnguessin que s' ha de procedir aixís, el sentit comú ho imposaría. De tolas maneras, en aquella ocasió va establirse un precedent que no podía ni devía olvidarse may.

Y no obstant, las Juntas directivas formadas pels companys de causa no l' han tingut en compte pera res.

De bonas á primeras, sense convocar Junta general—perque no sembla sino que tinguin por als seus representats—van entrar en negociacions ab don Juli Parellada per adquirir la seva casa del carrer

de la Canuda pel preu de 590,000 pessetas y mitjansant las quatre condicions següents.

Primera: Que la venda s'entendria acordada, desde que l'Ateneo obtingués del Banch Hipotecari un préstam de 350,000 pessetas y tant prompte obtingués autorisació de la Junta general.—*Segona:* que 'l Sr. Parellada devia lliurar á la finca de certas cargas.—*Tercera:* qu' en la venda s'hi devían incloure determinats objectes artístichs.—*Y quarta:* que l'Ateneo 's retindria la cantitat de 100,000 pessetas pera pagar en plasso major al Sr. Parellada, aboñantli interessos.

Suscrit aquest contracte, las Juntas del Ateneo varen fer com Deu després de la creació del món: s'hi van ajeure. No hi ha noticia de que procuressin obtenir el préstam del Banch Hipotecari; no n'hi ha tampoch de que convoquessin á la Junta general, per alcansar la deguda autorisació.

Passava el temps, y la Joana ballava. La Joana en aquest cas era 'l Sr. Parellada, que procurava treure las cargas de la finca, posantse en condicions de cumplir el compromís contret.

En aixó, unas monjas varen ferli proposicions pera comprarli la casa, oferintn'hi 12,000 duros més que l'Ateneo. El Sr. Parellada enviá una carta al President de aquesta corporació, donantse per deslligat del contracte, en vista de que, després de tant temps, no havia l'Ateneo obtingut el préstam del Banch Hipotecari ni s'havia tampoch reunit en Junta general á fi de legalisar el compromís contret per la Directiva.

Podia aquésta acceptar el deseiximent de aquell senyor, y res s'hauria perdut sino 'l temps invertit en tan desdixtadas negociacions.

Pero no, senyors: entre 'ls companys de causa del Ateneo hi ha advocats, advocats de punta com el Sr. Abadal, com el Sr. Carner... y ara veurán lo que van determinar aquestas llumaneras del foro barceloní.

Primer: requerir notarialment á las monjas perque s'abstinguessin de comprar la finca Parellada si no volían estar á las conseqüencias.

Y según: entaular una demanda contra 'l Sr. Parellada per' obligarlo á cumplir puntualment el compromís contret.

Las monjetas, alarmadas, desistiren de la compra, invertint els seus diners en l'adquisició de un'altra finca, menos ocasionada á disgustos.

Y 'l Sr. Parellada, per via de reconvenció, demaná que fos condemnat l'Ateneo á abonarli danys y perjudicis per rahó dels gastos que li havia causat ab la seva demora y per haverli fet fracassar la cessió ventatjosa de la seva finca.

Ha vingut el jutje, y ha donat la rahó plena al Sr. Parellada, condemnant á la Junta del Ateneo á satisferli la indemnissació, y carregantli además las costas del judici.

En la sentencia s'hi llegeix lo següent:

«Considerando, en consecuencia, que para que la junta directiva del Ateneo pudiese demandar en nombre y representación de la sociedad el cumplimiento del contrato contenido en la comunicación de 30 de mayo de 1902, era requisito indispensable que tal contrato hubiera sido aprobado por la junta general, puesto que sin tal aprobación no puede estimarse la existencia y eficacia de tal contrato, ya que la junta directiva, sin la aprobación de la junta general, no podía obligarse á lo que se obligó, ni mucho menos demandar al cumplimiento de las obligaciones que nacen de dicho contrato al demandado Parellada, por no tener facultades para ello y tenerlo prohibido por los Estatutos de la sociedad, que es la ley que regula sus derechos y obligaciones;»

¡S'han lluhit els companys de causa!

Quan la directiva tractava de fer el requeriment y entaular la demanda, algún individuo d'ella, profá en qüestions de dret, observava:

—Pero, senyors: ¿avants de fer res, no creuhen necessari convocar Junta general?

—Fugi d'aquí: no es necessari—li replicá un dels juriconsults llumaneras, del foro barceloní.

UNA FRASSE ILUSTRADA

—Noy, puja aquí dalt, que veurás ballar á ton pare!

Y com aquell insistís, el pararen en sech di-hentli:

—Vol vosté saber més que nosaltres?

Vels'hi aquí reproduhit el cas del Plet de 'n Bal-domero. Ningú sab tant com ells... y perden els plets més clars.

LAMENTACIÓ JUSTA

—¡Ves si tenía yo razón al decir que trabajábamos massa!... Naturalmente, con trescientos individuos sin hacer res...

Las conseqüèncias de aquest fracás saldadas en diners importan una suma considerable. Hi ha qui presúm que no bastarian ni 'ls 40,000 duros que constituheixen el fondo de reserva del *Ateneo*, si es que l' associació hagués de abonar las temeritats y extralimitacions dels Srs. de la Junta Directiva, qu' en aquest punt han obrat per compte propi, olvidant las prescripcions reglamentarias y 'ls concells del sentit comú. El mateix jutje ho reconeix aixís en el *considerando* transcrit. Y encare que aquest jutje sigui castellá, te rahó.

Vels'hi aquí 'ls resultats que dona l' afany de imposarse despóticamente á una societat, olvidant els seus drets, desconeixent las sevas prerrogativas y prescindint dels seus concells. Per no tenir que ventilar certas qüestions que alguns socis podrian entaular, no 's reunían may Juntas generals. Al *Ateneo* 'ls companys de causa de las Directivas han procurat arrencarli la llengua.

Pero ara, vulgan no vulgan, l' haurán de sentir, y no crech que ningú 'ls hi enveji trobarse en el seu lloch.

P. DEL O.

ÍNTIMA

Als teus ulls.

Dintre 'ls teus ulls, amor meu,
tros de cel prou gran per mí,
¿qué hi tens que, si ab ells me miras,
mon goig se 'm torna sofrir?

¿Per qué 'ls obras, si m' atrauhen
tot cridantme ab sa negror,
com mostrandme 'l camí recte
per hont dech entrá en ton cor?

Táncals amor ó, frenétich,
jo á besadas te 'ls clouré,
y així may mes de la vida
torbarme per ells podré.

Ab mí hi jugan si 'ls contemplo
y ubriacantme 'm van matant;
puig, semblant que 'm donan vida,
fera mort me van donant.

Táncals per sempre, amoreta,
fins que 't puga torná á dir
que 'ls obris, que será á l' hora
en que deixi d' existir.

Llavoras, en ma agonía,
tú 'm deurás vení á mirar;
y, robantme trista vida,
mort hermosa 'm podrás dar.

FAUST CASALS Y BOVÉ

EL CRIM DEL CARRER DE LA BOLA

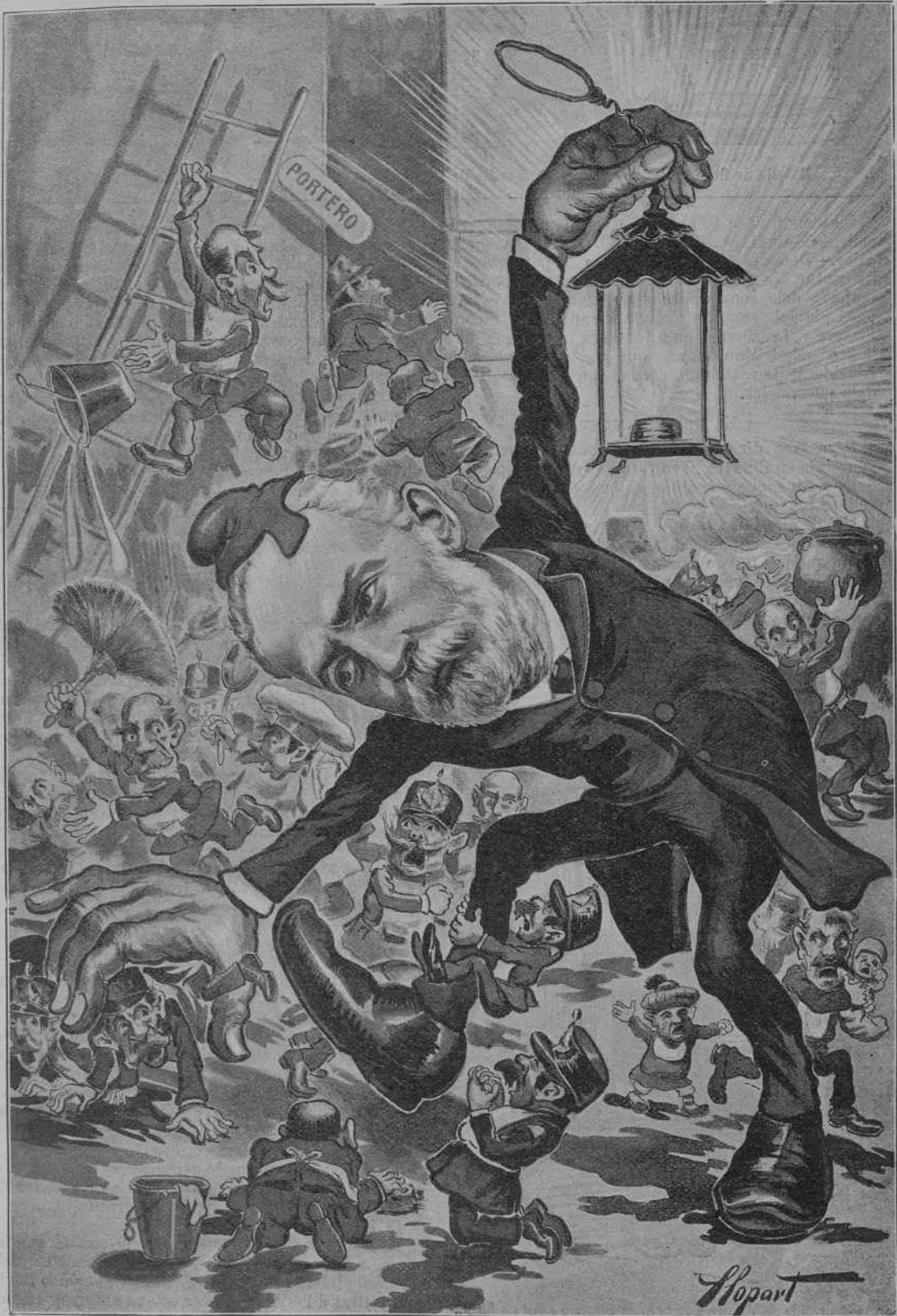
Terrible impressió ha causat el crim que ahir á primera hora va descubrirse y que proba, al mateix temps que la perversitat d' algunas personas, la necessitat imperiosa d' emprendre una activa campanya contra certas corrents de disolució que tot ho invadeixen y aniquilan.

Pero... no adelantém els aconteixements y relatém el fet ab tots els seus pès y senyals.

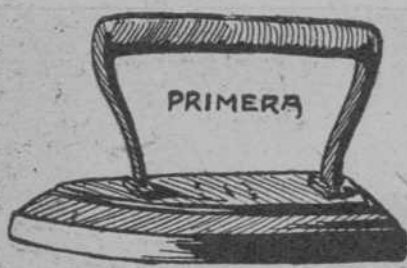
ANTECEDENTS

En el segón pis de la casa número 7 del carrer de la Bola vivía el matrimoni Créixems, ell y ella d' edat no gens juvenil y tinguts en el barri, si no per gent rica, quan menos per regularment acomodada.

BUSCANT 300 GUARDIAS QUE NO PRESTAVAN SERVEY

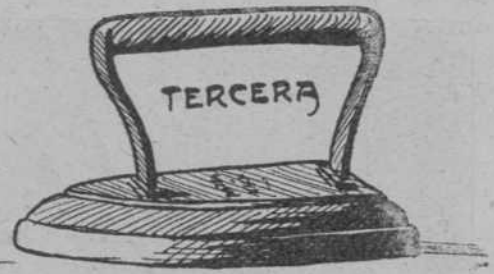
—Ja 'ls hi trobat, caballers!

Batalla de flors.

Batalla de serpentinas.

Plataforma nacional.

Els seus tractes ab el vehinat eran molt superficials. «Estigui bo.—Passiho bé.—Avuy fa molta calor.—Demá es fácil que plogui...» Y parin vostés de contar. No s' apartavan gayre d' aquest patró la majoria dels seus diálechs ab la gent de la escala.

Al pis dels senyors Créixems, apart del escombriayre y 'l carboner, no hi entrava ningú més que 'l seu nebot Maurici, un jove de vinticinch anys considerat per tothom com el presumpte hereu dels seus oncles.

EL DESCUBRIMENT

Feya tres días que 'l matrimoni Créixems no apareixia en finestra ni en forat, ab no poca sorpresa dels vehins, que no sabían á qué atribuir aquell eclipse repenti.

Un d' ells doná compte de las sevas sospitas al arcalde del barri; aquést las traspasá á la policia, hasta que per fi, convensuts tots de que á dintre d' aquell pis hi havia d' haver succehit alguna cosa molt seria, van fer obrir la porta per un manyá y 's vingué en coneixement del horrorós drama.

EL MILLOR NÚMERO DE LAS FESTAS

—Torném els diners á la guardiola... y aquí no ha pasado nada.

El senyor y la senyora Créixems havían desaparecut, sense deixar d' ells el més insignificant rastre. Aquí y allá, escampadas per terra, 's veyan algunas tacas, segurament de sanch. Registrant ab cuydado l' habitació—que per cert no ofería la menor senyal de desordre, proba de que 'ls criminals havían tingut temps de sobra pera realizar l' assassinat—se trobá á faltar un *mundo* que als vehins els constava que havia de ser allí.

Aixó permeté reconstituir els fets ab tota exactitut. La cosa era tan clara com la llum del sol. Els dos vells havían sigut assassinats y una volta comés el delictre, els criminals devían haver introduhit els dos cossos en el *mundo* ab el propósit de treure 'ls cadavres á fora y fer desapareixer las probas del seu crim. Una segona edició, casi copiada, de la maniobra de l' Eyraud y la Bompert, els odiosos asesins de Mr. Gouffé, el conco parisench.

ELS AUTORS

¿A qui podria atribuirse 'l delictre? Poch tardá 'l vehinat á trobar la pista, que la justicia, considerantla evidentment bona, s' apressará á seguir.

Els autors del doble assassinat havían de ser dos: el nebot, futur hereu dels seus oncles, y la Pilar, una criada aragonesa que senmanas enrera havia deixat la casa ab el ridícul pretext de que no més li donavan onze pessetas y ella volía guanyar més.

Posada la policia en moviment, tant l' aludit Maurici com la referida Pilar caygueren ben prompte en mans de la autoritat, qu' en aquesta ocasió ha donat probas d' una perspicacia y un zel no gayre comuns.

En l' acte del interrogatori, que va ser molt curt, 's posá de relleu la sanch freda inconcebible dels dos criminals.

—¿Qué saben vostés dels senyors Créixems?

—¿Nosaltres? Res.

—¿Qué n' han fet? Diguin la veritat.

—Pues la veritat es que fa días que no 'ls hem vist.

—¿Y el *mundo*?—

Al veure's acorralat d' una manera tan formidable, el nebot vacilá una mica; pero reanimantse altre cop, va contestar ab el major descaro:

—Deu ser á son puesto.

—¿Es á dir que no vol confessar?... ¿Ni vosté tampoch, pubilla?

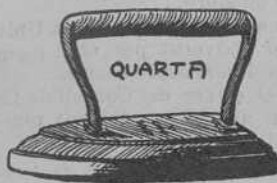
—¿Jo? ¿Qué volen que confessi?—

No hi hagué manera de arrencarlos una paraula. Que no sabían res, que no havían vist als oncles de días, que l' *mundo* deuria ser al quarto fosch...

¿S' ha vist al món cinisme igual?...

De totas maneras l' assumpto no podia quedar aixís. Costés lo que costés, els cossos mutilats dels dos vells havían de trobarse. Potser el *mundo* havia sigut tirat á l' aygua; potser estava enterrat, potser era al pou...

FESTAS DE BARCELONA

Carreras d'automóvils.

Festa marítima.

Festa dels mercats.

DESENLLÁS

Quan mes preocupada corria la justícia buscant afanyosa els cadavres del senyor y la senyora Créixems, aquests aparegueren.

Pero no morts, sino vius, sans y mes frescos que una lletuga.

—¿D'ahont surten?—van preguntarlos els vehins, entre admirats y recelosos.

—Venim de Montserrat. Hem anat á passarhi tres ó quatre dias.—

Efectivament, al darrera sen hi anava un camàlich, portant á coll el famós mundo...

¿Moraleja d'aquesta verídica historia?

Qu'entre la policia que tenim, el sentit comú que deixém de tenir y la cultura que probablement no tindrem may, lo raro es com de crims pel istil del que acabém de relatar no se'n descubreix un parell cada cinch minuts.

A. MARCH

Consells d'un músich á sa filla

—Vaig á darte algún consell, per mes que n'estás cofoya, sobre del fulano aquell... tant per ta part com la d'ell...
¡Jo no estich per orgas, noya!

Volguente be, he reparat, (com que ja conech el món), que es un jove molt «tronat», y si en casarthi has pensat...
¡estás tocant el violón!

Tan sols son nom al sentir ja 't diu qui es ell: un «Pepito» un sach de gomechs vol dir...

¿Y aquest jove 't fa patir? ¿no veus que no val un pito?

Es un timbal destrempat, un jove de molta barra; moltes teclas ha tocat; ab tú no 's veurá casat ni á mi 'm xafa la guitarra.

¡Sembla mentida, Mercé, que t'agradi un tipo així! De solfas sempre va plé, com una trompa el nas te y es prim com un violi.

¡Vaja, ab músicas no 'm vingas, y creu, deixat de romansos, els consells meus no entretingas, y en coneixel acert tingas de que es un manso dels mansos.

¿Dius que 't diu que está empleat en un despaig?... ¡el tanoca!

Si no está desafinat, que 't digui ab formalitat á veure quin pito hi toca.

Es música celestial tot aixó; cantin papers y mentin barbas: com cal vull probas; lo principal; si sab cumplí 'ls seus debers

Ha d'aná 'l que 's casi ab tú ab totes las campanillas, y no ha de ser un ningú, tampoch un jove de l'hú, pro no vull siga un faldillas.

Ja sabs els meus tarannás, que no estich may per cansóns: com molta no perdo el compás, y en ma casa, no veurás una orga de gats ó rahóns.

Tot á punt de solfa estiga; may el bombo m'ha agradat; no vull que de mí re 's diga, solsament, siga com siga, vegin ma formalitat.

Ab aixó á n'aquest pavana li dius d'aquí toqui el dos ab sa música y galvana que sentir no 'ns don la gana la cansó del enfadó.

Y seguint d'eixa manera mos consells d'aquí endavant... no crech que 't quedis soltera... pro aquést... que 't vingui al darrera ab un fluiol sonant.

J. MORET DE GRACIA

VACILACIÓ

— Els uns: Te convé aná allá.
Els altres: Quédst aquí.
Diguinmo clá y catalá:
¿quin consell haig de seguf?

LA TELA DE PENÉLOPE

Posada la mà sobre 'l cor els juro que si jo fos individu de la «Associació de la Festa del arbre,» ara mateix me 'n anava á trobar al president y li deya:

—Senyor don Rafel, pleguém el ram y deixemho corre. La nostra bona voluntat es completament inútil. A Barcelona no hi caben arbres, ni fullas ni res que ab els vegetals tingui la menor relació.—

Y si 'l senyor Puig y Valls, portat pel seu inagotable optimisme, tractava de dissuadirme del meu propòsit, li replicaria sense compliments:

—¿Vosté vol continuar, malgastant el temps en una feyna estéril? Jo no: considero 'ls nostres esforços lamentablement perduts y per lo tant presento la dimissió de propagador del arbre. Bórrim de la llista, y tal día farà un any. No 'n parlém més.—

Lo que passa á Barcelona en aquest ram, no crech que passi en cap més part del món. Ja no son els particulars, els burgesos propietaris que, ab el pretext de que 'l vert cria humitat, destruheixen els jardins de las sevas fincas, convertintlos en magatzéms y quadras, que al mateix temps que resultan menos humits produheixen més lloguer; ja no son ells els enemichs del arbre: es l' Ajuntament, la corporació que representa al poble y que per la posició que ocupa sembla que hauria de ser la més ferma defensora d' aquest admirable adorno de la naturalesa.

¿Será que 'ls nostres edils tenen horror al vert, tement potser que 'l poble un día els condemnará á menjarne?

No altra cosa dona lloch á sospitar la mal dissimulada inquina que 'ls arbres semblan inspirarlos.

¡Ab quánt ensanyament, ab quína salvatge fruició se revoltan contra ells y firman, crudels y rencorosos, la seva sentència de mort!...

Van comensar primer per la plassa de la Universitat, oassis de verdor convertit per obra y gracia del Ajuntament en un desert sense sombra.

Després va seguir el carrer del Concell de Cent, d' ahont, un á un, han anat desapareixent tots els hermosos arbres que l' adornavan.

Y per fi li ha tocat el torn al Passeig de Gracia, la vía més coneguda y pintoresca de la ciutat condal.

Arribins'hi un día xano xano, fins al encreuhament ab el gran carrer Diagonal, y veurán la horrible destrossa causada en aquell punt per la destralt regidoresca.

Frondosos plátanos, que amparavan anys há al caminant que al pich del estiu tranzitava per allí, son derribats bárbarament y convertits en despreciable llenya.

¿Per qué 'ls han arrencat aquells arbres?

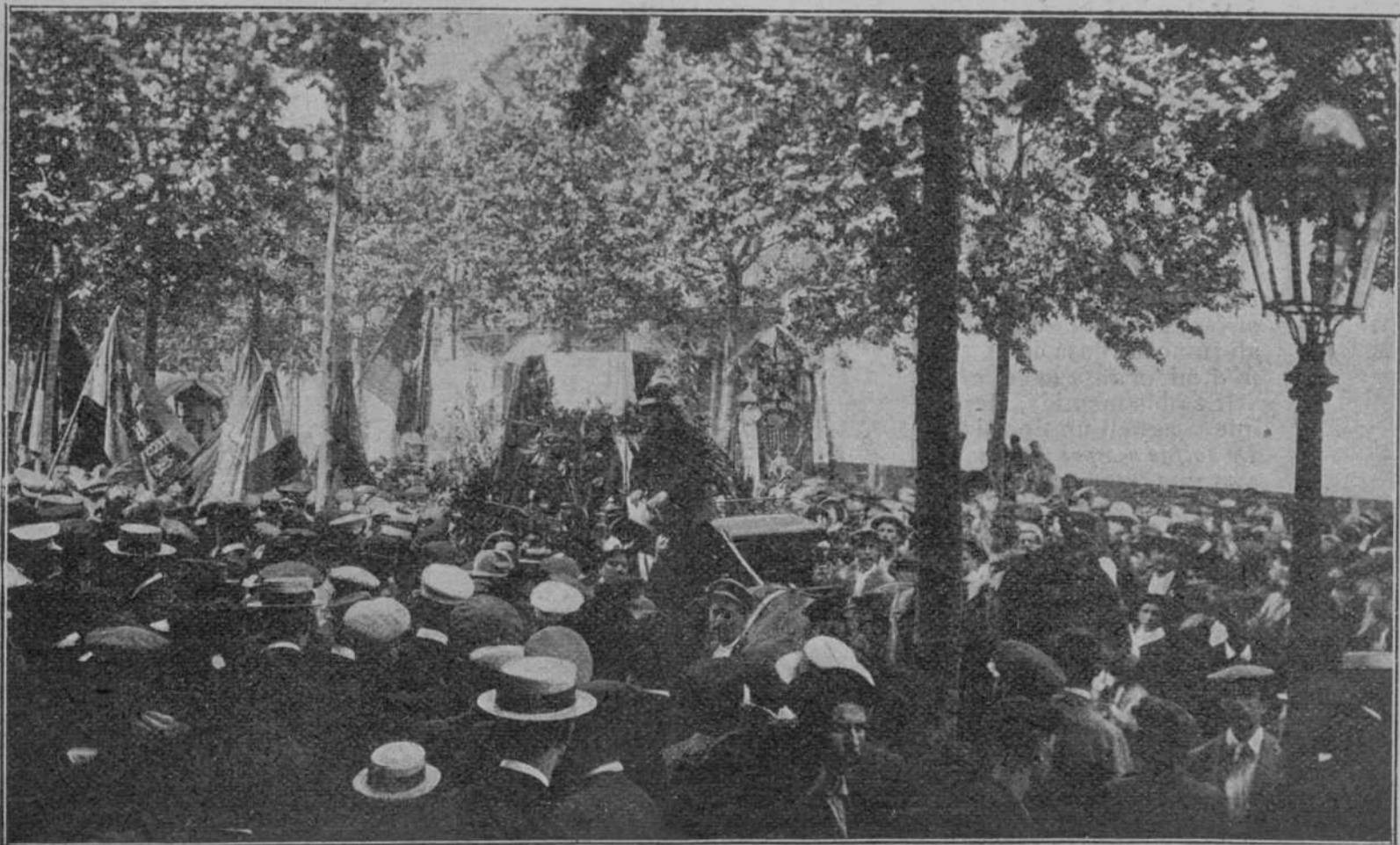
Per las rahóns de sempre: Perque s' ha d' aixamplar el pas dels carruatges; perque treyan la visualitat á la gran vía Diagonal; perque allí hi fa falta una plassa que donará excepcional importancia á aquell encreuhament.

Qualsevol visitant curiós compendrà desseguida al més lleuger examen que la plassa 's podia haver fet y la visualitat haverse millorat sense necessitat d' apelar al expedient de la matansa; pero de resóldreho aixís els plátanos haurían subsistit, y lo que la corporació municipal desitja es que aquí no 'n quedi aviat ni un per mostra.

¡Y que vaji la Societat protectora ensiburnant als noys de las escolas y organisant festas populars dedicadas á la repoblació dels boscos!...

FESTAS CATALANAS

A LA MEMORIA DE 'N PÍ Y MARGALL

La comitiva que 's dirigeix á colocar una lápida á la casa ahont nasqué l' ilustre patrici, surt del Nou Retiro.

AL CARRER DE MIRALLERS

Colocació de la lápida á la casa payral de 'n Pi y Margall.

L' INFUNDI DEL MARIT ENVENENAT

Trayemlo del cau, y á veure

el rastre lo que 'ns dirá.

¡Tot ha sigut una broma!
Ja 'l podém torná á desá.

—¡Planteu, planteu arbres!— diu l' Ajuntament als senyors Puig y Valls y companyia.

Y en veu baixa sembla que anyadeix:

—Planteulos... que jo ja 'ls aniré arrencant.

MATÍAS BONAFÉ

LLIBRES

HISTORIA DE LA INDUSTRIA LANERA CATALANA.—*Monografía de sus antiguos gremios*, por JOSÉ VENTALLÓ VINTRÓ.—Es empresa laudable la d' escriure la historia de un art textil tan antich casi com la necessitat que vá sentir l' home primitiu de cubrir las sevas carns. Hém de imaginarnos al rey de la creació fixantse en son manso company el bè, cubert de fina llana, y que al veure que la tofa li anava creixent, se diria:—Lo que á tú 's sobra, es lo que 'n fá falta á mí.

Y ab aixó li vindria l' idea de filarla y teixirla toscament pera ferne son vestit. Aquesta industria, una de las mes antigues, s' aclimatá en la nostra terra desde temps molt llunyans, dels quals no n' hi ha memoria. A través del temps s' ha anat desarrollant, no sense experimentar importants vicissituds, havent arribat fins als nostres días, utilisant tots els progressos de la maquinaria y de l' organisació industrial moderna anherent á ella.

L' escriptor tarrasench Sr. Ventalló ha apurat tota la perspicacia y diligencia de qu' es capás un carinyós admirador de la seva terra nadiuha, pera recopilar un asombrós caudal de datos referents á la industria llanera, que te en aquella ciutat, á Sabadell y algunas otras poblacions catalanas el seu empori. Desde 'l sigle XI ensá, se pot dir qu' en la extensa monografía del Sr. Ventalló,

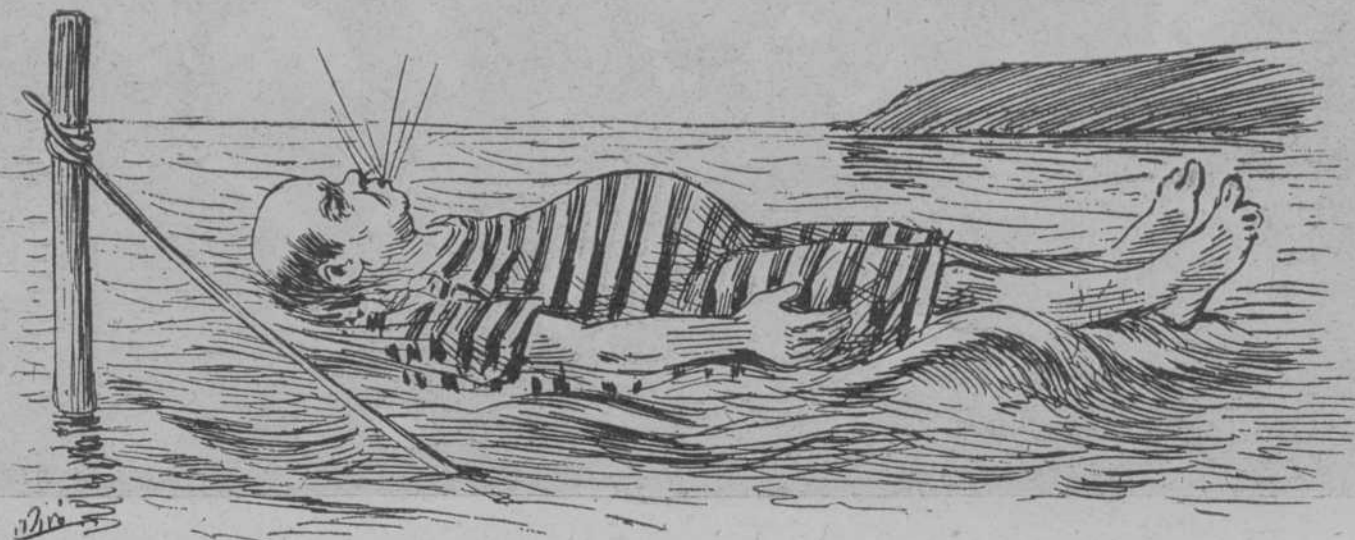
que forma un abultat volum, hi es tot. Hi ha principalment una gran riquesa de documents inédits, que 's refereixen á la importancia de aquesta industria, quals manufacturas gosaren de singular estima en tots els mercats del Mediterrani y fins en algunas poblacions del Mar del Nort. S' hi troba ademés l' estudi documentat, més complert fins avuy, de l' organisació gremial de aquesta industria.

En aquest concepte, las 600 páginas que constituheixen el llibre son totes aprofitadíssimas. La ciutat de Tarrassa se pot enorgullir de que aquesta obra s' haja produhit allí, entre 'l tráfech del treball actiu y alentador. L' *Historia de la industria lanera* es per ella un títul de gloria, digne de brillar en lloch preferent dintre de l' Exposició de productes tarrasenchs, que s' está preparant ab motiu de la festa major, y que ha de inaugurarse demá passat diumenje.

LA ESENCIA DEL CRISTIANISMO, por A. HARNACH, *Versión española* de J. MIRÓ Y FOLGURRA.—La Biblioteca Sociológica internacional de la casa de Henrich y C.^a, s' ha enriqueit ab aquesta obra que gosa fama universal y que per son esperit científich aventatja á totes las que s' han escrit sobre aquest tema, sense excloure á las tan celebradas de Strauss y de Renan. Es una obra que penetra verdaderament fins á lo més íntim de la esencia del cristianisme, y que ofereix una multitud de punts de vista originalíssims y que excitan de una manera extraordinaria la noble facultat de pensar, pera emanciparse dels prejudicis y falornias qu' encadenan á l' humanitat rutinaria.

RATA SABIA

UN QUE NO BADA

—Fem el mort, que per allí veig nedar el sastre.

TEATROS

BATALLA DE «FLORS»

TÍVOLI

La Bohème serà sempre—ó á lo menos mentres no passi de moda—un' ópera de ganxo. El públich se la sab de memoria; pero per aixó va al teatro á sentir-la cantar, ó millor dit á repassar-la. Pochs son els es-pectadors que no vajin seguint als artistes cantant-la interiorment.

Al Tivoli fan una feyna bastant regulara, en relació ab el preu módich de la entrada, las Srtas. Santoliva y Casals y 'la Srs. Maristany, Favaron, Serazzi y Banquells.

NOVEDATS

Es indubtable que 'l Sr. Linares Rivas revela 'ls propòsits de seguir las tendencias del teatro modern; pero no es menos cert qu' encare que busca 'l camí no 'l troba.

No es *Maria Victoria* un drama de ideas, ni molt menos. La poca novetat del assumpto, y lo limitat del argument no permet grans esplays ni en el concepte psicológich, ni en la trascendencia social. Be es cert que 'l autor fuig dels lirismes y del tó campanut; pero no pot escaparse tan fácilment del frasseig, propi y peculiar de un escriptor xispejant, que distribuheix bonament entre 'ls diversos personatjes las frases que se li ocorren á n' ell. De manera que tots els interlocutors parlan per la seva boca.

Aquest sistema no té res de nou, contant en el teatro castellá ab antecedents numerosos.

¡Quant lluny está *Maria Victoria* de aquellas obras que sorprenen per la seva novetat, tant com per 'l intensitat de vida de las figuras! ¡Quant lluny, no ja del mérit intrínsech, sino fins del caràcter de las creacions de Suderman, Hautmann y Ibsen!... Y fins de las que produheixen els moderns escriptors francesos ¡quant distanciada!

En Linares Rivas fa gala de la seva brillantés fraseològica y en molts ocasions de la seva despreocupació. Hi ha en *Maria Victoria* no pochos atreviments; pero de forma, mes que de concepte.

L' obra sigué executada ab molt carinyo per tots els actors, distingint's hi la Guerrero y la Suarez, els germans Díaz de Mendoza y en Palanca, si bé aquest últim acentúa excessivament els rasgos del caràcter que representa. Sense apretar tant el pinzell produhiria magnífichs efectes de colorit.

CATALUNYA

D. Gil de las calzas verdes es una de las mes saladas produccions del mestre Tirso de Molina. La gracia picaresca 's barreja en ella ab la gallardía y 'l elegancia.

Cert que 'l argument en els nostres días, resulta rebuscat y fins á cert punt infantil. No 's concebeix que la protagonista, ab sols cambiar de vestit, pugui ser desconeguda y enganyar á las personas que tenen ab ella un tracte tan continuu y directe. Pero, acceptant aquest convencionalisme ¡quina manera mes espléndida de dialogar! ¡quina riquesa d' expressió! ¡quánta espléndidés de forma!...

L' obra ha sigut posada ab extraordinaria propietat. La pavana del acte primer forma un quadro d' època molt sugestiu.

—¡Fardassa! ¡Gandula!
—¡Borratxa! —¡Esperental!
—¡Si pujo t' escanyo!
—¡Si baixo 't reventol!

Y tant 'l Pino, com la Bremón y la Catalá, lo mateix que 'n García Ortega, en Balaguer y en Tallaví se llueixen de veras, caracterisant els personatjes á conciencia y dihent els versos de una manera intaxtable, es á dir, unint á la naturalitat mes exquisida, el mes absolut respecte al seu valor prossódich.

NOTAS

Al *Granvia* han deixat el género gran pel xich.

Ha tornat á sortir el coro *La Estudiantina* de 'n Cereceda. S' hi ha presentat ademés el trío Moreno, magatzém de sal espanyola concentrada y s' hi executa una nova sarsueleta titulada *La cuna*, que no careix de condicions, encare que no sigui cosa que mati.

Al *Nou Retiro* s' hi ha estrenat *La Toreria*, sarsueleta dels Srs. Paso y Ascencio Más, música del mestre Serrano, bastant adotzenada, com á cusina germana qu' es de molts altrás que se 'n representan pel mateix estil.

Ab molt bon éxit han tingut principi en el Tivoli 'ls concerts matinals de la Societat *Euterpe* de Clavé.

Entre las produccions novas s' hi conta *Boda de aucells* de 'n García Robles, obra originalíssima y de un efecte encisador, y *La Farigola* de 'n Borrás del Palau, notable per la inspiració y la ingenuitat de la seva exquisida melodía.

La Societat *Euterpe*, ab sas seccions, es ja un verdader orfeó, que fa honor en tots conceptes al seu actual mestre D. Sebastia Rafart.

N. N. N.

RESUM DE LAS FESTAS

Barcelona que á diari 't manifestas més gran y moderníssima ciutat:

El teu bon nom ab las darreras festas quedarà, si del éxit no protestes, á 'l altura del rónch San Cugat.

Seguint aquests camins, fácil sería retornar al bon temps de l' antigó, en que 's feyan *festassas* cada día:

Per Sant Llorens, á la Tapineria, per Santa Eularia mártir, al Padró.

De costúms patriarcals aquesta proba, per Sant Cristófol era al Regomir com per Sant Roch es á la Plassa Nova; y hi havia un Sant á cada sala y arcoba y á cada barri dos, per escullir.

Ab papers de color las criaturetas adornavan carrers ben elegants, quan corrían banderas y pastetas... Avuy ja 'n corren, ja, de *bandaretas*, (pero ab una r més que las d' avans.)

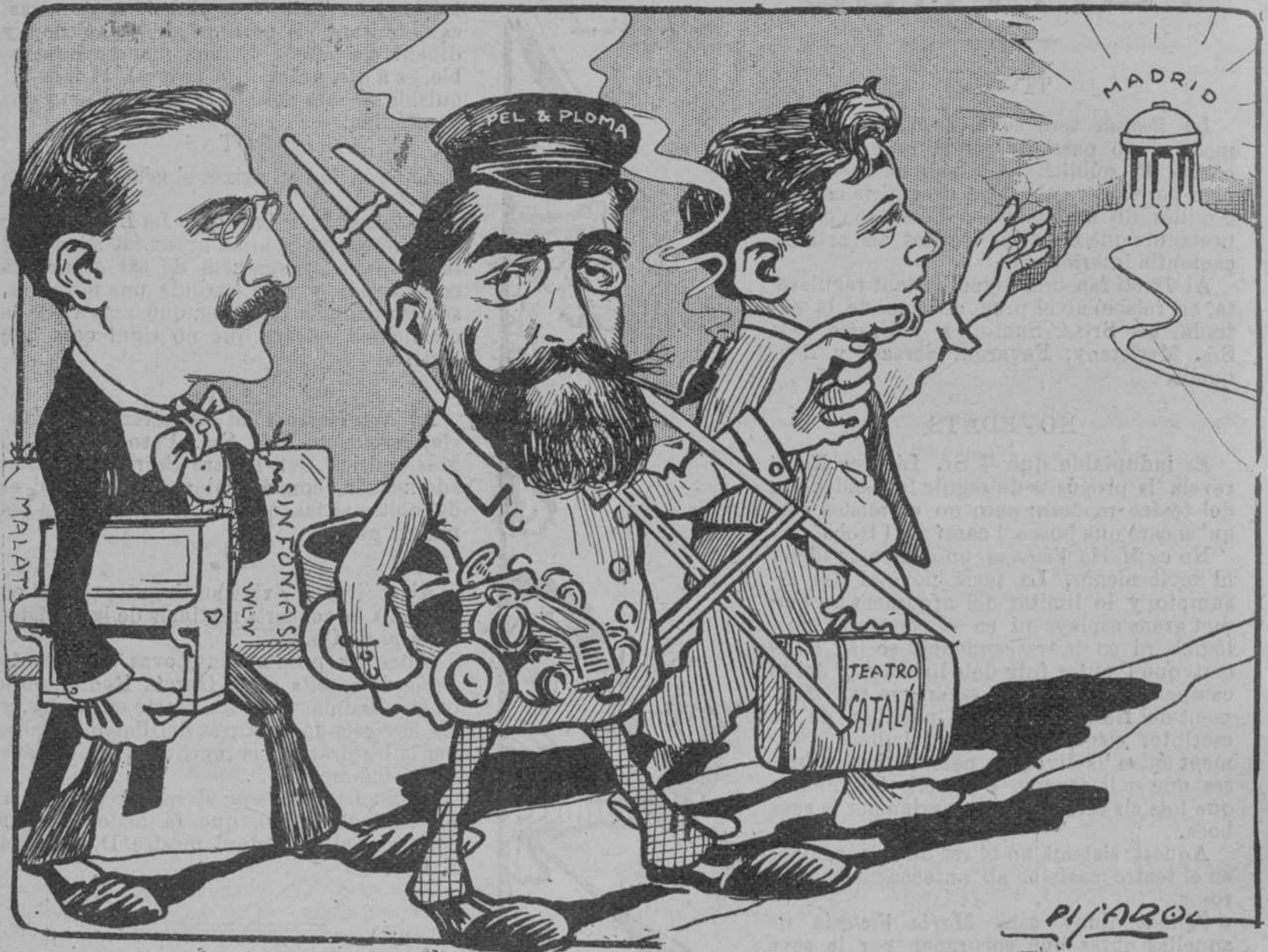
Avuy per donar probas de cultura, en lloch de balls ab coblas de ceguets, y en compte de rosaris, se procura fer grans batallas de *floricultura*, serpentinas, *confetti* y paperets.

La serpentina, ab serietat proclamo qu' es una especie de mirall social. Quan voleyá per *Corpus*, jo m' escamo que igual serveixi per guarnir á Nostre Amo com per dar lluhiment al Carnaval.

Es com aquests preciosos específichs que igual fan creixe 'ls pits, com no fan rés, com curan ulls de poll y son dentrificchs, y prestan en tot temps serveys magnífichs al Foment Festival Barcelonés.

Tot progressa y *fomenta*, tot camina

AYRES DE FORA

En aquesta terra l' Art no hi pot surar:
si us voleu fer homes, us convé emigrar.

y Foment com el nostre n' hi han ben pochs;
ell tot sol unas festas conjumina
ab set clavells, dos metros de llustrina
y un quart-dotzena de castells de fochs.

Las sortijas que feyan nens y nenas
las pomas envejadas per pescá,
son cosas vellas de defectes plenas.
Els quatre gallardets y quatre antenas
de la Gran-vía, es lo mes nou que hi há.

Avuy fan las sortijas la fló y nata
del jovent elegant barceloní;
y 's muntan plataformas mala-pata
que tenen poca forma y menos plata
qu' es lo que més haurían de tení'.

S' anuncia un programa-carquinyoli,
ahont lo més important se reduheix
á concursos de pa sucát ab oli;
y aixís, ab festival tan magrinyoli
la pseudo aristocracia 's diverteix.

Avans se divertían ríchs y pobres
ab el total d' ingressos del vehinat.
Avuy se parla molt de bonas obras,
y als pobrets els contentan ab las sobras
que ls ríchs de dalt dels cotxes han llensat.

Y encare á nostra classe acomodada
no li plau el llensar massa en excés;
per' xó 's veu cada festa més migrada,
y per' xó avans de fe' una pasterada
sempre fóra més llógich que no 's fés.

En resúm: que serveixi d' experiència
per saber que convenen, per lo vist;
menos festas y més beneficència,
ó sino 's farà fe' ab massa freqüència
á Barcelona un paperet molt trist.

PEP LLAUNÉ

ENTRE XANXAS

—¿Para quién es este purgante?

—¡Para los rechidors, hombre! ¿No ves que todo el
día lo pasan de tiberi en tiberi, menchant... como uns
concejals?

ESQUELLOTS

EL COMENSAMENT DE LAS FESTAS

Pero ¿es veritat que Barcelona ha estat de festes aquests dies?

Els senyors que componen l'entitat titulada *Fomento del Festival barcelonès* contestaran tal vegada afirmativament; en cambi la immensa majoria del vehinat dirá que lo que s'ha intentat fer no han sigut ni tan sisquera festes d'estar per casa.

Una batalla de flors, sense flors y sense batalla, ab lo qual s'ha probat una vegada més que Barcelona no té res de belicosa.

Una passejada de carruatges pel passeig de Gracia, que salvo 'ls confetti y las serpentinas que

ab escasada van tirar-se, no difereix de la que sol haverhi tots els dies festius en el mateix passeig.

Y l'tablado de la plassa de Catalunya, la *plataforma nacional*, que va demostrar qu' en la nació espanyola, fins quan estém de broma, la ballém molt magre.

Y res més.

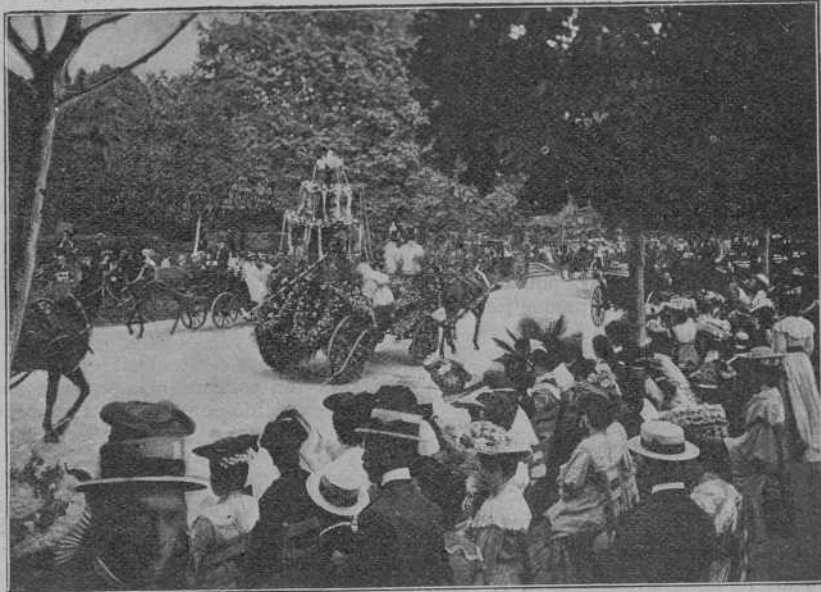
¿Y l' resto dels festeigs anunciats?

Seguint la moda del dia, la major part van declarar-se en *huelga*.

LA VISITA DEL MINISTRE D' AGRICULTURA

—¿Qué es eso que se come la verdura? ¿Las orugas?
—No, señor: els gobiernos.

Advertencia.—Teniam el propòsit de publicar en aquestes columnes una serie d' instantáneas, reproduhint tot el programa de las famosas festes; pero un cop vista la *batalla de flors*, vam quedar tan entusiasmats, que vam desar la máquina... y no 'ns vam atrevir a fotografíar res mes.

Es lo millor que haurían pogut fer desde bon principi.

Hermosa, y tant com hermosa imponent siguié la manifestació pública efectuada 'l diumenje al matí, ab motiu de anarse á colocar una lápida conmemorativa, en la casa número 13 del carrer de Mirallers, en la qual va náixer l' insigne Pi y Margall.

Totas las associacions populars de Barcelona feren acte de presencia á la solemnitat.

En cambi 'ls retrógrados, els regressius, s' abstingueren de honrar á un home ilustre qu' es gloria de la ciutat y de la nació entera.

En aquest punt següeren fidelment els concells del *Avi Brusí*, que recordá que «Pi y Margall fué un adversario declarado del catolicismo; sus obras han sido condenadas por la Iglesia; y como las lápidas sirven para enaltecer, comprendemos que los clubs lo hagan; pero no que á ellos se asocien... etc., etc.»

Y com la immensa majoria del poble de Barcelona s' associá ó veje ab simpatía la festa del diumenje, tregui l' *Avi Brusí* las deduccions.

Y comensí á contar ab els dits als partidaris de las sevas ridículas intransigencias.

Per fi el govern ha autorisat las comunicacions telegráficas y telefónicas en catalá y altres idiomas espanyols diferents del oficial.

Pero sembla que ho fassi mitj á la forsa.

En primer lloch, se permet calificar de dialectes dits llenguatjes.

Y en segón terme, 's cursaran las comunicacions en ells redactadas sempre qu' en las estacions transmissoras hi haja personal capás d' entendre'ls.

Lo primer es una especie de rebaixament. Y lo segón pot convertir-se en un cau de disgustos, diferencias y disputas.

Ab dir l' empleat:—Aquí no hay nadie que entienda el catalán—se quedará 'l transmissor ab el

telegrama ó el telefonema als dits, ab un pam de nas y potser també petant de dents.

Aixís las gasta en Maura quan li ha passat la foguerada de las obligadas complacencias.

Ben clar demostra que ja no necessita que 'ls companys de causa li serveixin de alabarderos, com llavoras del viatge regi.

Un altre corporació coral que ha trobat á Barcelona simpatías, obsequis y aplausos merescuts: el *Orfeón del Duero*, vingut expressament de Zamora pera conéixer la nostra capital.

Procedeix del que 'n diríam el ronyó de Castella, lo qual no ha sigut obstacle pera que sigués rebut ab gran afecte per la nostra població, que á despit de alguns elements més ó menos fréstechs, fa bona encare la famosa frasse de Cervantes.

Els coristas de Zamora, apart del seu mérit artístich indiscutible, van tenir la delicadesa de honrar la bona memoria de 'n Clavé y de mossén Cinto, depositant una corona en el monument del primer y en la sepultura del últim.

Aquestas efusions son els llassos més fermes que lligan als distints pobles components de una sola nació.

Encare no tením arcalde de R. O.

Y lo que te rondaré morena.

El Sr. Rothwos ha tornat de Madrit tal com va

anarhi: sense haver pogut sortir de cuidado. Per lo vist tenia un *fals embrás*.

Ara, á pretext de haver complert admirablement el Sr. Corominas, els debers oficials de cortesía y bona educació que li imposa el cárrech que desempenya, ab el ministre de Agricultura, en son viatge á Barcelona, no faltan maliciosos que propalan la suposició de que li deixarán la vara per temps indefinit, en vista de que ho fa tant bé, y tant á gust del govern.

No sabem ni 'ns importa averiguar si ho fa á satisfacció dels governants; pero que ho fa millor que 'ls últims arcaldes de R. O. qu' hem tingut, aixó sí qu' es induptable. Y té sempre sobre d' ells l' autoritat y 'l prestigi que li dona la circumstancia de haver sigut elegit directament pel poble, y d' estar en concordancia la seva significació política ab l' opinió de la inmensa majoría dels barcelonins.

En las actuals circumstancias es una empresa una mica difícil nombrar un arcalde de R. O. de una ciutat tan independent com Barcelona.

¿A qué crearse contratemps d' índole política, sens altre resultat que posar á un senyor en ridícul?

Se compren qu' en Maura, á despit de las sevas características gallardías, en certs cassos, renuncihi bonament á la *mano de D.ª Leonor*.

BARCELONA TÉ BON NAS

—¡Uf!... ¡Ves si ho deya jo que aquest formatge semblava corcat!...

L' altra nit uns guardias s' empenyavan en disoldre un pacífich ball de sardanas, que s' estava realisant á la Plassa Real.

Y ho feyan ab unas maneras tan autoritarias... que 'l públich va indignarse justament.

Al últim prengueren el partit de retirarse, y feren molt bé, ja que no eran sardanas lo que s' anava á ballar allí, sino un *fandango* de primera.

¡Hont s' es vist privar unas sardanas, tenint com tením un arcalde ampurdanés!

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, 20

Imprempta LA CAMPANA y LA ESQUELLA, Olm, 8
Tinta Ch. Lorilleux y C.^a

Antoni López, editor, Rambla del Mitj, número 20, Llibreria Espanyola, Barcelona. Correu: Apartat número 2

Obra nueva de B. Pérez Galdós

O'DONNELL

Tomo 5.º de la 4.ª série de
EPISODIOS NACIONALES
Ptas. 2

Novedad

EPISTOLARIO

FOR
ANGEL GANIVET

Un tomo en 8.º, Ptas. 3'50

RESUMEN
DE LA
HISTORIA DE ESPAÑA
POR
NICOLÁS ESTÉVANEZ
Un tomo en tela, Ptas. 2

CARTERA DE BOLSILLO
DEL
CAZADOR
POR
E. MHARTIN GUIX
Un tomo en tela, Ptas. 1'50

El fotógrafo aficionado
Un tomo con 72 grabados, 2 reales

Apeles Mestres
POEMAS D'AMOR
Ptas. 2

EL CONSEJERO
DE LOS
ENAMORADOS
CARTAS AMOROSAS
Un tomo, Ptas. 1

CAMINO DE LA GLORIA
NOVELA
DE
JORGE OHNET
Ptas. 3'50

EL INTRUSO
NOVELA DE
VICENTE BLASCO IBÁÑEZ
Ptas. 3

ANUARIO-RIERA
para 1904
EXCLUSIVO DE ESPAÑA
Dos tomos. . . . . Ptas. 20

NOTA.—Tothom que vulga adquirir qualsevol de dites obras, remetent l'import en llibreries del Giro Mútuu ó bé en sellos de franqueig al editor Antoni López, Rambla del Mitj, 20, Barcelona, la rebrà á volta de correu, franca de ports. No responem d'extràvius, si no 's remet ademés un ral pera certificar. Als corresponents se 'ls otorgan rebaixas.

PRENENT LA FRESCA

Cinch pisos ab entressuelo
y 'l terrat tocant al cel,
es com si estés á la torre...
(la torre Eiffel.)